

Vivir en Amor

www.vivirenamor.be

AP 63, 13001 Huehuetenango, Guatemala

474-8188021-94

NIEUWSBRIEF DECEMBER, JAARGANG 2012

Hey allemaal!

Terwijl het in België stilletjesaan echt winter aan het worden is, begint het ook hier frisser te worden. Maar de tijd heeft zeker niet stil gestaan. We hebben gelachen en gehuild, afscheid genomen en verwelkomd, feest gevierd en hard gewerkt. Naast de gebruikelijke emergencias, was er ook de Jornada in Huehuetenango. Eind oktober werd het schooljaar feestelijk afgerond en begin november was het groot feest in Yalanhuitz: 11 jaar clínica! Dat mocht zeker niet ongezien voorbijgaan.

We wensen jullie heel veel leesplezier!

VIVIR EN AMOR GUATEMALA

Zoals in elke nieuwsbrief zijn er alweer vrijwilligers vertrokken en nieuwe vrijwilligers toegekomen. We zetten het eventjes op een rijtje.

Ilse

Na zich een volledig jaar met hart en ziel ingezet te hebben voor de clínica in Yalanhuitz is ook Ilse terug richting België vertrokken. Consulta's, emergencias, bevallingen, opleiding van de promotoren en traditionele vroedvrouwen, onderhoud van de clínica en het papierwerk voor het ministerie: niets was te veel voor haar. De vrijwilligers, promotoren, Yalanhuitz, Pojom en alle omliggende dorpen zullen haar niet gauw vergeten en heel erg missen. Bedankt voor al je enthousiasme en inzet! Que le vaya bien!

Ilse heeft zelf ook voor een heel mooi afscheidswoordje gezorgd:

*Twaalf maanden leken twaalf dagen
Zoveel bijgeleerd en gezien
Momenten van vreugde en van klagen
Alles samen, ik geef het een tien*

*Vrijwilligers komen, vrijwilligers gaan
Soms klikt het, soms loopt het spaak
Q'Angobal en Chuj valt moeilijk te verstaan
En de medicinale tuin is in de maak*

*Achterlaten van vrienden en prachtige natuur
Bevallingen en slapen op de grond
Niet te vergeten, de Maya-cultuur
Baden in de rivier, zo gezond!*

*Het lekkere eten van ons hier
Van pizza tot salade van rode biet
Het maken van volkoren brood maakte ons fier
Wees gerust, dat vergeten we niet.*

*Het was een jaar vol met verhalen
Ups en downs horen erbij
Deze ervaring valt niet te betalen
Wees gerust, het maakte me ontzettend blij.*

*Laat Hannah en Maarten zoveel genieten als ik
Van wat men hier kan beleven
Natuurlijk geven sommige dingen ook schrik
Maar het zal een meerwaarde geven.*

*Tijd om de rugzak te vullen
En de fakkel door te geven
Zal ik het nog even van de daken brullen
YALANHUITZ zal ik nooit vergeten!!!*

Yalanhuitz, 7 de noviembre 2012

Afscheidsetentje van Ilse in Yalanhuitz.

Maarten en Hannah

Maarten en Hannah (Don Martín y Ana zoals ze hier zo mooi genoemd worden), filosoof-schrijver en vroedvrouw, zijn 25 en komen uit Gent. Ze zijn heel erg blij de kans gekregen te hebben om een jaar lang Ilse te mogen opvolgen. Hannah zal de rol opnemen van medisch verantwoordelijke in Yalanhuitz en Maarten die van logistiek coördinator. Ze werden er gedurende hun eerste maand volledig ingesmeten: een schitterende overdracht (waar ze Ilse nogmaals voor willen bedanken!), fiesta de la clínica en verschillende emergencias. Ze hebben er heel veel zin in en hebben de clínica in Yalanhuitz alweer enkele huisdieren rijker gemaakt. Het ga jullie goed het komende jaar!

Christian

Christian, dokter uit Duitsland, is begin november terug huiswaarts vertrokken. Hij heeft zich 3 maanden lang ingezet voor de Casa Materna in Pojom. We zullen hem en zijn lekkere eten missen!

Bram

Christian heeft plaatsgemaakt voor Bram. Bram, 30 en verpleger uit Gent, kwam enkele jaren geleden al eens naar Pojom om er 7 maanden lang het medische luik op zich te nemen. Nu is hij met evenveel enthousiasme teruggekeerd en zal gedurende 6 maanden de rechterhand zijn van de promotoren en van Mieke.

HELPS: 1 - 5 oktober 2012

Begin oktober was het weer zo ver: een nieuwe *Jornada* van HELPS, een Amerikaanse organisatie van dokters en specialisten die een week lang hun tenten opslaan in Huehuetenango om er gratis patiënten te opereren. In Pojom en Yalanhuitz waren er samen 11 patiënten. Ze werden allemaal onderzocht, doorverwezen en 3 van hen werden geopereerd. Na 2 dagen recupereren mochten ze alle 3 gezond en wel naar huis. De patiënt uit Pojom eindigde zelfs in de lokale krant!

Foto van onze patiënt in Nuestro Diario.

Hambre Cero in Pojom en Yalanhuitz

Sinds begin oktober hebben we er zowel in Pojom als in Yalanhuitz een lokale kracht bij: Alejandro en Pedro Pablo van het programma *Hambre Cero*. Zij zijn, samen met nog heel wat collega's, door het Ministerie van Gezondheid gestuurd naar de dorpen in de regio van San Mateo Ixtatán. Ze hebben de opdracht gekregen in de dorpen de groei en het gewicht van alle kinderen jonger dan 5 jaar op te volgen en informatie te geven aan de moeders over gezonde voeding. Enkele dagen per week werken ze vanuit onze clínica's. Ook in 2013 zullen ze van de partij zijn.

Vooruitblik op 2013

Stilletjesaan begint het einde van het jaar te naderen (en volgens sommigen ook het einde van de wereld), tijd dus voor een vooruitblik op onze plannen volgend jaar. Graag willen we over enkele jaren *Vivir en Amor* overdragen aan Guatemala, dus willen we in 2013 dan ook volop inzetten op onze lokale promotoren: hen zoveel mogelijk aanleren, motiveren en opleiden, zowel op medisch als op administratief vlak. Concreet betekent dat: Carlos meer en meer betrekken bij de algemene coördinatie van *Vivir en Amor*, Francisco leren rijden, en de 2 María's, Ana, Francisco en Sebastián zoveel mogelijk capacitación geven zodat ze beter en beter in staat worden de *consultas* zelfstandig te doen.

Ana oefent op Bram hoe ze een infuus moet steken.

CASA MATERNA POJOM

Bezoek aan de Area de Salud

Sophie is in november nog eens langs geweest bij de *Area de Salud* in Huehuetenango. In oktober was daar al een aanvraag ingediend om een plaats voor een hulpverpleegkundige te voorzien in de Casa Materna in Pojom. María, een van onze promotoren, is vorig jaar afgestudeerd als hulpverpleegkundige en als de overheid een plaats voor haar voorziet in Pojom, kan haar loon door hen betaald worden in plaats van door België. De aanvraag is aanvaard en de Casa Materna in Pojom is nu in de running om een officiële *Puesto de Salud* te worden en dus opgenomen te worden in het netwerk van het Ministerie van Gezondheid. Als dat lukt, zal het loon van María en de toekomstige hulpverpleegkundigen betaald kunnen worden door de Guatemalteekse overheid.

Tweede watertank in Pojom

Heel goed nieuws voor de Casa Materna in Pojom! Sinds begin november zijn alle *Pojomeros* volop aan het werken aan de bouw van een tweede watertank en een buizen netwerk naar het dorp. De tank staat aan de kant van het dorp waar ook de Casa Materna staat, dus dat betekent dat we vanaf april 2013 de hele dag door stromend water zullen hebben in de clínica ☺

Nieuwe TBC patiënten in Pojom

Het was een tijdje geleden dat er nog een TBC patiënt geweest was in Pojom, maar sinds begin oktober is er opnieuw iemand in behandeling voor de vreselijke ziekte. We waren er gelukkig snel bij en de patiënt zelf is gemotiveerd en volgt de instructies heel goed. Elke zaterdag komt hij op controle en krijgt hij van ons zijn medicatie voor de volgende week. Tot nu toe loopt zijn behandeling heel vlot. Ook zijn hele familie werd getest, gelukkig was er nog niemand besmet met de bacterie.

Begin december kwam alweer een patiënt langs tijdens de *consulta* met alle TBC symptomen. Ook hij bleek besmet te zijn. Eigenlijk woont hij in San Mateo Ixtatán, dus hij zal daar verder behandeld worden. Hopelijk wordt ook hij snel beter.

Emergencias

Zowel in oktober, als in november moesten Carlos en Mieke halsoverkop vertrekken met een vrouw in arbeid waarbij problemen opgetreden waren.

Mieke en de kleine Samuel.

Bij de *emergencia* in oktober lag de baby niet goed, waardoor hij niet genoeg kon indalen en de bevalling niet vorderde. In het ziekenhuis in Huehuetenango hebben ze gelukkig alle materiaal voorhanden en daar is de mama nog op natuurlijke wijze kunnen bevallen van een prachtige zoon: Samuel.

In november zat het hoofdje van de baby vast in het bekken. Na lang discussiëren met de familie stemden ze uiteindelijk toch in om naar het ziekenhuis te gaan. Daar werd de baby via een keizersnede geboren.

Jammer genoeg leed het kindje aan hydrocefalie, een aandoening die in België al moeilijk te behandelen is, na enkele dagen stierf de baby in het ziekenhuis.

Gelukkig zijn er ook veel mooie verhalen. Zo waren er begin december verschillende bevallingen die gewoon thuis konden gebeuren en waarbij de mama na enkele uren arbeid van een mooie, gezonde baby kon bevallen. Zo zag Sophie, na 7 maanden in Pojom, ook voor de eerste keer een geboorte toen ze Mieke bij een bevalling hielp. De kleine Catalina (zie foto) kwam gezond en wel ter wereld toen Mieke en Sophie amper 20 minuten ter plekke waren.

Diego Eldison, een baby van 20 dagen oud, kwam eind november naar de clínica. Zijn huid was over zijn hele lijfje heel erg geïnfecteerd en zijn oogjes waren ontstoken. Na 2 verschillende antibiotica kuren en vele gesprekken met de papa, besloot de familie ons advies op te volgen en naar het ziekenhuis te gaan in Huehuetenango. Na een rit van 6u kwamen de familie, Bram en Sophie veilig en wel toe in het ziekenhuis en werden ze op de spoed al snel geholpen. Diego Eldison bleek een heel zware stafylokokken infectie te hebben waarvoor wij geen aangepaste medicatie hebben in Pojom. Na een week in het ziekenhuis is hij er weer helemaal bovenop en zijn mama, papa en de kleine Eldison terug thuis in Pojom.

Diego Eldison voor en na zijn behandeling.

Een nieuwe kliniek in Xapper

Op 30 november waren we uitgenodigd op de officiële opening van een nieuwe kliniek in Xapper. Xapper is een klein dorpje op een uur rijden van Pojom, richting San Mateo Ixtatán. Na een jaar onderhandelen en bouwen staat er een mooie kliniek (*clínica de la mujer*) met de steun van San Mateo Ixtatán, Fundaeco (een Guatemalteekse organisatie) en de mensen van Xapper zelf natuurlijk.

In de kliniek zijn alle vrouwen uit de omliggende dorpen welkom voor prenatale consultaties, familieplanning en bevallingen. Vanaf januari 2013 zullen ze operationeel zijn. Ze zullen ook *capacitación* organiseren voor

de traditionele vroedvrouwen. Aangezien een groot deel van hun werking aansluit bij die van ons gaan we zeker proberen samenwerken met de kliniek in Xapper.

Officiële opening van de kliniek.

Ook onze Carlos gaf een *palabra* in naam van VEA.

Angelina als enfermera auxiliar

De eerste weken van november werd er in Pojom volop gestudeerd. Angelina, leerlinge uit de derde *básico*, wilde het ingangsexamen doen voor *enfermería auxiliar* (hulpverpleegkunde) in Huehuetenango. Christian, Bram, Joke en Sophie hebben volop met haar gestudeerd: naast medische kennis zou ook haar wereldoriëntatie, wiskunde en Spaans getest worden. Na vele uren samen studeren was het zo ver: de grote dag van het examen.

We zijn allemaal heel erg blij en super trots want Angelina is geslaagd voor het examen! Op 3 januari start ze in Huehuetenango aan haar opleiding voor hulpverpleegkundige. Ze zal tijdens haar opleiding verblijven bij Celia en Colocha in Ixmucané.

Bram en Joke aan het studeren met Angelina.

De laatste schoolweken

In oktober had Joke het heel druk: eerst met de examens, dan met de herexamens en dan met de feestelijke afsluiting van het schooljaar.

In de week van 8 oktober waren het volop examens in de *básico* en *diversificado*. Niet alle studenten slaagden erin hun examen Engels met succes af te werken, dus zat er voor Joke niets anders op dan herexamens opstellen. Uiteindelijk zijn alle leerlingen erdoor geraakt.

Op 15 oktober werd het schooljaar afgesloten met een feestelijke dag in Ixquisis: eerst de wandeling ernaartoe, dan een voetbaltoernooi tussen de verschillende lokale ploegen en dan een heerlijk middagmaal bereid door enkele moeders. Het was prachtig weer en een heel mooie en gezellige afsluiter van het schooljaar.

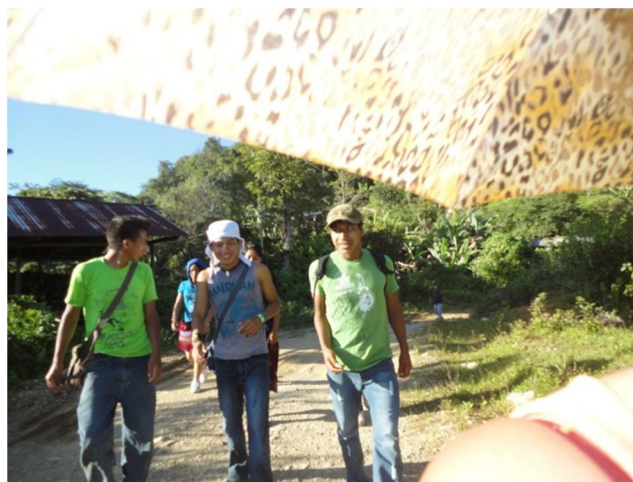
De kokende moeders.

Het voetbalteam van de jongens.

Het team van de meisjes.

Op de terugweg naar Pojom.

Na de feestelijke afsluiting met de leerlingen moet het schooljaar natuurlijk ook nog administratief afgesloten worden. Veel papierwerk, boekhouding en urenlange pogingen om de diploma's te downloaden later heeft Miguel alle documenten eindelijk in handen.

Wat na de básico?

Wanneer de leerlingen hun derde jaar middelbaar afgerond hebben, moeten ze kiezen wat ze volgend jaar zullen doen. Er zijn verschillende mogelijkheden: stoppen met studeren, het 4de middelbaar starten in de *bachillerato* van Pojom of een andere richting studeren in een andere school en dus ook in een andere stad.

Joke organiseerde in samenwerking met Miguel een infoavond om de ouders te informeren over de verschillende mogelijkheden en de kostprijs ervan. 5 leerlingen waren geïnteresseerd om het ingangsexamen te doen van Maya Jaguar, een school in de omgeving van Barillas. Alle 5 slaagden ze in oktober voor het examen en zullen ze in januari starten aan hun vierde middelbaar.

Andere leerlingen besloten verder te studeren in San Mateo Ixtatán of Jacaltenango. Van de 22 leerlingen uit de derde *básico* zijn er 8 die zeker zullen verder studeren, 6 niet en de anderen zijn nog aan het twijfelen.

CLINICA YALANHUITZ

Uitdagingen voor de clínica in Yalanhuitz

Medisch gezien zijn er natuurlijk de gevallen waarover jullie al vaker zullen gelezen hebben: wonden van de *machete* (het is oogstseizoen van koffie en kardemom), gastritis (meestal veroorzaakt door teveel bonen of koffie) en hoofdpijn (de mensen vallen achterover wanneer we ze vertellen dat ze 8 glazen water per dag zouden moeten drinken). Veel mensen hebben ook wormen, wat perfect behandelbaar is, maar wat in sommige gevallen heel ernstig wordt. Zo is Lorenzo, een driejarig jongetje uit Yulchen Frontera, helaas overleden in onze wagen ten gevolge van een darmobstructie, op weg naar het *Hospital Nacional* in Huehuetenango. Hannah heeft het lichaam gebalsemd en het gezin bleef die nacht in onze kliniek om over hem te waken. De volgende ochtend brachten Ilse en Maarten hem terug naar de familie, wat zeer aangrijpend was. Ondanks het feit dat we hier eerstelijns hulp aanbieden, komt onze hulp jammer genoeg soms te laat.

In andere gevallen schieten we niet te kort, maar zijn het de patiënten of hun familie die ons niet toelaten de nodige hulp te bieden. Zo was er een vrouw (alweer in Yulchen Frontera) die na haar bevalling 15 dagen in bed had doorgebracht en zodoende een trombose had opgelopen. We konden haar wel bloedverdunders en pijnstillers toedienen, maar we slaagden er niet in hen te overtuigen mee te gaan naar Huehuetenango. De vrijwilligers van Pojom kwamen erbij, in de hoop dat een tweede medische opinie hen zou overtuigen, maar ook dat plan faalde.

Er zit een ongelooflijke schrik ingebakken in de geest van de inheemse mensen hier: angst om zo lang onderweg te zijn, angst voor de grote stad, angst dat de dokters hen daar niet zullen willen behandelen, angst om alleen gelaten te worden in het ziekenhuis. Wij kunnen daar tegenoverstellen dat wij hun veilig kunnen vervoeren, dat we zullen vechten om aandacht voor hen in het ziekenhuis en dat we contacten hebben in Huehuetenango, maar méér kan je echt niet doen wanneer de patiënt je vertelt dat ze liever thuis wil sterven. Dat is voor ons moeilijk te aanvaarden, maar we zijn hier om te werken op vraag van de lokale mensen, dus je kan niemand dwingen om jouw mening te volgen.

De meeste mensen kunnen we gelukkig wel overtuigen wanneer de situatie ernstig is. Zo brachten Maarten en Francisco een gezin naar Huehuetenango waarvan bij de twee kinderen hepatitis werd vastgesteld.

Hoe de overtuigingskracht van onze promotoren het verschil kan maken

Oscar, een jongen van vijf, werd op zijn voorhoofd geraakt door een hoefstoot van een paard en kwam samen met zijn ouders naar de clínica. Wat eerst eerder enkel een wonde leek te zijn, bleek al snel een schedelbreuk te zijn waarvoor hij hoogstwaarschijnlijk een operatie zou nodig hebben. De ouders gingen akkoord met het voorstel naar het ziekenhuis in Huehuetenango te rijden. De wonde werd nog snel gehecht om ze af te schermen tegen vuil en stof voor ze in de auto sprongen.

Na een rit van 5 uur kwamen Ilse, María, Oscar en zijn familie veilig en wel aan in het ziekenhuis waar al snel een radiografie genomen werd. Het bleek inderdaad een schedelbreuk te zijn, verdere onderzoeken waren nodig om hersenbloedingen op te sporen en te zien hoe erg de schade was. Oscar bleek wel degelijk een operatie nodig hebben, maar zijn ouders wilden hiervoor geen toestemming geven uit angst voor de operatie. Noch de dokters, noch Ilse konden de ouders overtuigen. Maar na een lange babbel met María in het *Q'anjob'al* stemden ze gelukkig in en kon Oscar geopereerd worden. Na 2 dagen mocht hij het ziekenhuis verlaten en kon de familie gezond en wel terugkeren naar Yalanhuitz.

Oscar terug thuis, 3 dagen na de operatie.

Nieuw leven

Gelukkig zijn er ook de mooie momenten, die vaak gerelateerd zijn aan bevallingen. Toen Hannah amper een week in Yalanhuitz was, vertrok ze samen met Ilse richting Huehuetenango met een vrouw in arbeid. Tijdens de laatste prenatale consultatie bleek de baby in stuit te liggen. De pijnlijke weeën werden in de auto prachtig doorstaan door man en vrouw. Na 2 uur rijden moest de vrouw heel dringend naar het toilet, Hannah en Ilse namen van de gelegenheid gebruik om de vrouw eventjes te onderzoeken en wat bleek? Volledige ontsluiting, dus geen tijd meer om verder te rijden, maar tijd om te persen. Al gauw kwam er een poepje in plaats van een hoofdje tevoorschijn en dan volgde de rest van het lichaam: een prachtige zoon was geboren die al snel de auto bij elkaar schreeuwde. Hannah en Ilse keerden na amper 2,5u terug naar Yalanhuitz.

Het eerste kindje genaamd naar Hannah werd ook al geboren, al zeggen ze hier wel Ana. Haar hoofdje wou niet indalen, dus was het toch beter naar het ziekenhuis te vertrekken. De eerste *emergencia* voor Maarten en Hannah samen (spannend en enigszins stresserend omdat het regenseizoen de wegen nogal aantast), maar alles is vlot verlopen. De bevalling werd geïnduceerd en moeder en kind stellen het goed.

Juan met Eulalia en Jesaia.

Ook een mooi verhaal is dat van Eulalia en Juan. Zij probeerden (na 11 zwangerschappen) nog steeds hun eerste zoontje te krijgen. Ook bij deze zwangerschap wou het hoofdje maar niet indalen, en we stuurden hen naar Barillas voor een echo. Het rapport meldde dat het alweer over een meisje ging, dus Eulalia was eigenlijk al een volgend kind aan het plannen. Nadat het bij de bevalling plots een zoontje bleek te zijn, werd dit wonderkind Jesaia gedoopt en gingen de ouders met veel plezier akkoord om nu toch met familieplanning te beginnen.

Onlangs werd er ook nog een Ilse'tje geboren. Een vrouw uit El Rincón had hevige weeën en besliste samen met haar man de auto te nemen en naar de *clínica* in Yalanhuitz te rijden. Ilse en María onderzochten de mama en alles bleek in orde te zijn. Na een korte nacht was er de mooie bevalling met als resultaat een gezonde dochter: Ilse.

Trotse oma met baby Ilse.

Fiesta de la clínica

Jaarlijks viert de *clínica* in Yalanhuitz ook haar verjaardag, net zoals in Pojom, met de befaamde *fiesta de la clínica*. De dag begon mistig, nat en koud, en tot overmaat van ramp waren Ilse en Hannah genoodzaakt de voorgaande nacht halsoverkop naar Huehuetenango te vertrekken met de hoogzwangere vrouw Flora.

Gelukkig werd de baby gezond ter wereld gebracht in het ziekenhuis, al was er een keizersnede voor nodig. Flora stelt het goed, en haar wonde is ondertussen mooi genezen.

Toen de mist opklaarde hielden de mannen naar goede gewoonte een voetbaltornooi waar zowel Yalanhuitz, Pojom als de omliggende dorpen aan deelnamen. Maarten meldde zich aan als versterking van het team van de middelbare school van Yalanhuitz, maar het mocht niet baten. In de eerste ronde lagen ze eruit (0-1 verlies tegen Pojom...). Het oudere team van Yalanhuitz raakte tot in de finale, maar moest het afleggen tegen Ixquisis. De kinderen werden verwend met vele spelletjes (dank aan de vrijwilligers van Pojom ter ondersteuning!) en we hadden zelfs voor een heuse traditionele *piñata* gezorgd: een pop uit papier maché gevuld met snoep, die de kindjes mochten kapotslaan met een stok om daarna de snoepjes te verdelen.

De feestelijk versierde clínica.

Touwtrekken, een groot succes.

Het voetbaltornooi.

De marimband die het hele gebeuren opluistert vanop het basketbalveldje.

De *piñata* die een massa kinderen lokt.

Vrijwilligers van Yalanhuitz en het clinica lied.

Ondertussen stond de *marimbaband* al vrolijk te spelen langs de kant van het veld, wat later in het *salon* (een soort parochiezaal) werd voortgezet tot 's nachts. Ondanks het feit dat niet iedereen mag dansen volgens hun religie, was de zaal goed gevuld en heerste er veel ambiance. Daar kwam bovenop dat het team uit Yalanhuitz nog een aantal *acts* hadden voorbereid: een Europees getinte (maar wel onschuldige) dans met een hele groep kinderen, tot groot jolijt van de mensen, en tot slot een zelfgeschreven ode aan de clinica, op gitaar begeleid door Maarten en Balthazar (een jongen uit het dorp). Samen met Ilse, Hannah, Barbara en Jacobo (de broer van Balthazar) zongen ze met volle overgave in het Spaans, met als uitsmijter een strofe in perfect *O'anjob'al!* De mensen keken er nogal van op dat er plots in hun taal werd gezongen en vroegen luid om een bisnummer. Helaas bestond het repertoire slechts uit dat éne lied en speelden ze het dus nog een keer. Met overweldigend succes trouwens, want tot op heden (al een maand later) wordt het lied nog steeds gezongen door de kinderen van Yalanhuitz. Zelfs op de markt in Ixquis horen we af en toe nog een rake backing vocal. Bij het verlaten van het podium volgde nog een uitgebreide bedanking door de lokale mensen voor al het werk dat de kliniek hier opknapt. Ook Eva, Hanne en Kurt werden meermaals vermeld, dus bij deze maken ook wijzelf een digitale buiging voor hen!

Veranderingen in het medisch team

Helaas hebben we intussen afscheid moeten nemen van Barbara, onze Duitse dokter. Omwille van persoonlijke redenen moest zij terug naar Duitsland. Ze zou graag haar tijd in Guatemala nog komen afmaken, en ze is meer dan welkom. In Yalanhuitz moeten we dus even met wat minder riemen roeien, maar de twee promotoren, Maria en Francisco, hebben ondertussen bewezen dat zij zelfstandig de meeste consultaties kunnen dragen. En in geval van nood aan meer medische opinies kunnen we ook terugvallen op Bram, de steeds meer vliegende verpleger uit Pojom!

Francisco achter het stuur.

Verder zijn we fier te kunnen melden dat Maria en Francisco dit jaar beginnen aan hun voortgezet onderwijs, net zoals Carlos in Pojom. Zij kunnen al terugvallen op een grote kennis, maar tonen op die manier dat ze heel gemotiveerd blijven. Ook de autorijlessen met Francisco zijn al een succes gebleken, wat mogelijkheden biedt voor later.

Wist je dat...

- ✓ María, onze promotor in Pojom, op 25 oktober bevallen is van een gezonde dochter: Cande Elisabeth!
- ✓ Chaquenal (een dorpje tussen Yalanhuitz en Yalanbojoch) ons gevraagd heeft ook bij hen *capacitación* te komen geven aan de lokale vroedvrouwen. Het is voor hen heel moeilijk om tot Yalanhuitz te geraken voor de *capacitación*. In januari zal Hannah er de spits afbijten met een eerste *capacitación*.
- ✓ Joke en Sophie op 4 oktober uitgenodigd waren op het schoolfeest van de *Centro Comunitario de Educación Tinhatil Nab'en* in San Mateo Ixtatán. Een secundaire school waar lesgegeven wordt in de vorm van projecten: elke klas kiest een project waar ze een heel jaar rond werken en alle vakken zijn inhoudelijk aan het gekozen project gelinkt.
- ✓ Zowel de clínica in Yalanhuitz als die in Pojom er een tijdje een bewoner bij heeft gehad? In Yalanhuitz heeft Lulu het team versterkt, en in Pojom Jules. Lulu en Jules waren twee schattige biggetjes die het in de tuin heel erg naar hun zin hadden en het ook heel goed met elkaar konden vinden. De ene week verbleven ze in Casa 't Zwijntje in Pojom en de andere week liepen ze vrolijk rond in de tuin in Yalanhuitz, de wissel gebeurde op zondag op de markt in Ixquisis. Jammer genoeg hebben beide biggetjes serieus last gekregen van wormen en hebben we ze niet kunnen redden. Vorige week zijn ze allebei gestorven.
- ✓ Maarten een ongelooflijke voorliefde heeft voor paarden en bijgevolg al 2 prachtige paarden gekocht heeft: Castro en Quique. Op die manier kunnen hij en Hannah zondag te paard naar de markt in Ixquisis.
- ✓ De firma Cabcorp-Pepsi vanaf 2013 verantwoordelijk is voor de *seguridad alimentaria* in onze streek, al weten we niet goed wat dat zal inhouden.
- ✓ Er vanaf januari zowel in Yalanhuitz als in Pojom een nieuwe burgemeester zal zijn. Hopelijk loopt de samenwerking even vlot als tot nu toe het geval is geweest.
- ✓ De bisschop in oktober op bezoek was in Pojom. Hij kwam naar hier voor het Vormsel van alle jongeren uit de omgeving, samen waren er dat meer dan 200.
- ✓ Sommige wist-je-datjes door de redactie werden afgekeurd en dus jammer genoeg niet in deze nieuwsbrief eindigden.
- ✓ We, in afwachting van de volgende nieuwsbrief, zullen proberen om tussentijds verslagjes te posten op de website van Vivir en Amor.

María en de één week oude Cande Elisabeth.

Jules en Lulu samen in Pojom.

We wensen iedereen heel gezellige kerstdagen en een gelukkig nieuwjaar!

Heel veel groeten uit Pojom en Yalanhuitz!

Hannah, Sophie, Bram, Mieke, Joke en Maarten

Wilt u deze nieuwsbrief niet langer ontvangen, stuur dan een mailtje naar sophiegillaerts@gmail.com.

Ook opmerkingen, ideeën en suggesties zijn welkom!